

บทที่ 5

สรุปผล และข้อเสนอแนะ

การค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนบ้านแม่กำปอง อำเภอแม่
ออน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีในชุมชนบ้านแม่กำปอง ว่ามีโครงสร้าง
การจัดการอย่างไร แล้วจากการที่มีการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านแม่กำปองแล้วนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อ
ชุมชนในด้านบวก และด้านลบอย่างไร โดยการเปรียบเทียบข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ช่วงระยะเวลา
คือ ช่วงก่อนมีการท่องเที่ยวและช่วงหลังจากการท่องเที่ยว โดยจากผลการศึกษาในบทก่อนหน้า
สามารถสรุปเป็นผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

ผลการศึกษา ถึงผลกระทบ ทางด้านเศรษฐกิจ ในด้านบวกคือ ประชาชนในหมู่บ้านมีการ
ประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น จากการที่มีการท่องเที่ยวเข้ามา ซึ่งจากเดิมที่ประกอบอาชีพ
หลักทางการเกษตรคือ การทำสวนเมี่ยง ทำสวนกาแฟ แต่หลังจากมีการท่องเที่ยวโสมสเดย์ และการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามายังชุมชน ก็ส่งผลให้เกิดอาชีพหลากหลายมากขึ้นที่เกี่ยวข้องกับการ
ท่องเที่ยวคือ การนำเที่ยวป่า มัคคุเทศก์ และการนวดแผนไทย การผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อขายให้กับ
นักท่องเที่ยวเช่น หมอนสมุนไพร ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จักสาน และเมล็ดกาแฟคั่ว จากอาชีพต่างที่
เกิดขึ้นทาง คณะกรรมการหมู่บ้านยังคำนึงถึงการจัดสรรและการกระจายรายได้ให้ชาวบ้านใน
ชุมชนอย่างทั่วถึง ดังนั้นรายได้จากการท่องเที่ยวที่หักค่าใช้จ่ายแล้วจะเป็ นเงินทุนหมุนเวียนของ
หมู่บ้านเพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชนต่อไป สำหรับ รายได้เฉลี่ยก่อนมีการท่องเที่ยวเท่ากับ 51,217
บาทต่อปี แต่ภายหลังที่มีการท่องเที่ยวรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 86,576 บาทต่อปี นอกจากนี้ยัง
พบว่าประชาชน ในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีเงินเหลือเก็บไว้เป็นเงินออม มีการถือครอง
ทรัพย์สินเพิ่มขึ้น เช่น รถยนต์ รถกระบะ รถจักรยานยนต์ ทิว ตู้เย็น เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่าผลกระทบ
จากการท่องเที่ยวในด้านบวกนั้นสามารถที่จะทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนดีขึ้น ความ
เจริญต่าง ๆ ก็เข้ามามากขึ้น

แต่ในเรื่องของผลกระทบทางลบนั้นก็มีส่วนของการที่ชุมชนเริ่มเปลี่ยนรูปแบบการใช้
จ่ายของชุมชนคือ เมื่อมีรายได้ที่มากขึ้น ก็ส่งผลให้มีการใช้จ่ายที่มากขึ้นไปด้วย จึงเกิดการที่จะ
ซื้อสินค้าแบบเงินผ่อนมากขึ้น การซื้อทรัพย์สินต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเพราะอิทธิพลของลัทธิบริโภคนิยม

นิยมซึ่งเข้ามาพร้อมกับการติดต่อกับคนพื้นเมืองและนักท่องเที่ยว และด้วยการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจของชุมชนจากการท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งเอื้อต่อการบริโภคทรัพย์สินเหล่านี้ จึงทำให้ชุมชนได้เปลี่ยนจากเศรษฐกิจแบบแลกเปลี่ยนมาเป็นเศรษฐกิจแบบเงินสด และกำลังก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจแบบเงินเชื่ออีกด้วย ซึ่งถ้าไม่มีการบริหารจัดการรายได้รายจ่ายให้ดี ก็จะทำให้เกิดการกู้หนี้ยืมสินเกิดขึ้น

5.2 ผลกระทบทางด้านสังคม

ผลกระทบทางสังคมจากเดิมการรวมกลุ่มทางสังคมยังมีการรวมกลุ่มที่ไม่ชัดเจน ไม่มีแบบแผนในการดำเนินงาน ส่วนมากจะเน้นไปที่การรวมกลุ่มสตรีแม่บ้าน แต่หลังจากมีการท่องเที่ยวเข้ามาทำให้ผลการวิจัย ในด้านบวกระบุว่า สภากรรมการด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้านได้เปลี่ยนไปในทิศทางที่ถูกต้องและชัดเจนขึ้น มีรูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นขั้นตอนชาวบ้านมีความเข้าใจในเรื่อง การจัดกลุ่มต่าง ๆ ให้มีระเบียบแบบแผน โดยมีกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและกลุ่มโฮมสเตย์ ซึ่งมีกลุ่มสตรีแม่บ้านเป็นแกนหลักในการบริหารจัดการ และก่อให้เกิดกลุ่มอื่น ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มมัคคุเทศก์ กลุ่มนวดแผนโบราณ กลุ่มดนตรีพื้นเมือง ฯลฯ ซึ่งจากการที่มีกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ได้ส่งผลให้เกิดกิจกรรมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว อย่างเช่นกลุ่มดนตรีพื้นเมืองก็ได้มีโอกาสนำการถ่ายทอดดนตรีในรูปแบบของชุมชนแก่นักท่องเที่ยว กลุ่มนวดก็ได้กลายเป็นกิจกรรมหลักที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจที่จะใช้บริการ จึงถือได้ว่าเป็นการสร้างรายได้ สร้างอาชีพให้กับประชากรของหมู่บ้านด้วย ด้านโอกาสทางการเรียนรู้ได้ทำการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อเป็นศูนย์รวมการประชุม แก้ไขปัญหา และจัดกิจกรรมต่าง ๆ

สำหรับผลในด้านลบนั้นก็ย่อมมีอยู่บ้างหากแต่ชุมชนมีการจัดการที่ดีแล้วนั้นปัญหาต่าง ๆ ของสังคมก็จะไม่เกิดขึ้น โดยปัญหาหลัก ๆ ที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนนั้นคือปัญหาในเรื่องของยาเสพติด และปัญหาความขัดแย้งบางส่วน ดังนั้นโดยผลจากการศึกษาที่ได้ลงพื้นที่ทำการวิจัย ก็แสดงให้เห็นว่าปัญหาทางสังคมต่าง ๆ เริ่มที่จะมีการเข้ามาในชุมชนที่ละเล็กละน้อย ซึ่งส่งผล

กระทบต่อชาวบ้านชุมชนบ้านแม่กำปองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะภาพลักษณ์ที่เป็นชุมชนการท่องเที่ยวที่เชิงอนุรักษ์ หากชุมชนไม่มีการป้องกันที่ดีก็อาจจะทำให้ชุมชนเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาได้ ซึ่งชาวบ้านส่วนมากก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะไม่เกิดปัญหาทางสังคมอื่น ๆ เพิ่มขึ้นมาอีก เพื่อให้ชุมชนบ้านแม่กำปองยังเป็นชุมชนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ต่อไป เพราะหากปัญหาต่าง ๆ ก่อให้เกิดผลเสียที่มากจนเกินไปแล้วสุดท้าย แหล่งท่องเที่ยว และรายได้ของชุมชนอาจเริ่มลดน้อยลงจนในที่สุดก็อาจจะไม่เหลือหมู่บ้านการท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักอย่างชุมชนบ้านแม่กำปองก็ได้ในอนาคต

5.3 ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม

ในส่วนของผลกระทบทางวัฒนธรรมนั้นจากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ในแง่ของด้านบวกผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นการไม่เปลี่ยนแปลงในเรื่องของวัฒนธรรมซึ่งยังคงความเป็นวิถีชีวิตของชุมชนบ้านแม่กำปองแบบดั้งเดิม สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนคือเรื่องของการเผยแพร่วัฒนธรรมตนเองไปสู่นักท่องเที่ยว และคนต่างถิ่นที่เข้ามายังชุมชนว่าชาวบ้านชุมชนบ้านแม่กำปองมีวิถีชีวิตของชุมชนเดิมนั้นเป็นอย่างไร ถือได้ว่าการที่มีการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนช่วยให้เกิดความรู้สึกหวงแหนในวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตดั้งเดิมของตนเอง เพื่อให้เกิดการสืบทอดต่อไปชั่วลูกชั่วหลาน ทางด้านการเข้ามามีบทบาทของวัดในการท่องเที่ยววันนี้ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่าพุทธศาสนากับคนไทยนั้นแทบไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ไม่ว่าวิถีชีวิตจะเปลี่ยนไปอย่างไร วัดก็ยังเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนเราได้ทุกเมื่อ และยังมีนักท่องเที่ยวได้เข้ามา ก็ยังทำให้วัดเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ทั้งในเรื่องของเป็นลานกิจกรรมในการที่ชาวบ้านจะได้มาร่วมประชุมหาข้อคิดเห็นต่าง ๆ เป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโฮมสเตย์คือ การทำบุญตักบาตรในตอนเช้า เป็นที่สนทนาธรรมแลกเปลี่ยนแนวคิดกับทั้งตัวผู้มาเยือน และพรสงฆ์ด้วยกันเอง สำหรับผลของด้านบวกทางวัฒนธรรมที่สำคัญคือ การนำเข้ามาของเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งเป็นวัฒนธรรมแบบใหม่ที่ทำให้ชาวบ้านในชุมชนได้รับประโยชน์ต่าง ๆ มากขึ้น ในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรศัพท์มือถือ ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการติดต่อสื่อสารทั้งตัวชาวบ้านเอง และตัวนักท่องเที่ยวที่เข้ามา ซึ่งถือได้ว่าเป็นแนวโน้มที่เป็นประโยชน์มากขึ้น เพราะทำให้ชุมชนสามารถรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากในเมือง ว่าปัจจุบันนี้สังคมในเมืองเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรแล้วบ้าง

ในเรื่องของผลกระทบทางด้านลบของวัฒนธรรมนั้น จากผลของการท่องเที่ยวที่เข้ามายังชุมชนนั้นก็มียูบ้าง จากผลการศึกษา พบว่าชาวบ้านบางส่วนเริ่มมองว่าวิถีชีวิตของเขาค่อย ๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างเล็กน้อย อย่างเช่น มีการนำวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวในการที่จัดงานเลี้ยงเฉลิมฉลองในโอกาสต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานขึ้นบ้านใหม่ งานวันเกิด ซึ่งจากช่วงก่อนที่จะมีการท่องเที่ยวไม่มีการเฉลิมฉลอง สังสรรค์กัน ส่วนมากจะเป็นการทำบุญกันตามวิถีชีวิตชาวบ้าน แต่ปัจจุบันนี้พอตกกลางคืนก็มีการจัดงานเลี้ยงฉลองสังสรรค์ กินเหล้ากันซึ่งถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนไปจากเมื่อก่อน ด้านตัวแทนกลุ่มเยาวชนได้มองว่า ความเจริญต่าง ๆ ที่เข้ามาพร้อมกับการท่องเที่ยววันนี้ถือว่าเข้ามารวดเร็วเกินไป ซึ่งอาจยังไม่พร้อมทั้งชาวบ้านที่อาศัยอยู่กับวิถีชีวิตเดิม ๆ จึงทำให้ไม่ทันได้ไตร่ตรองว่าสิ่งไหนดีหรือไม่อย่างไร จึงทำให้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่อย ๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปที่ละเล็กละน้อย ซึ่งถ้าหากชาวบ้านไม่ร่วมกันรักษา หรือรับวัฒนธรรมเหล่านี้มา

มากจนเกินไป โดยไม่มีการไตร่ตรองให้รอบครอบ ก็อาจส่งผลถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม
ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวบ้านชุมชนแม่กำปองเลื่อนหายไปก็ได้

5.4 ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมในด้านบวกนั้น ถือว่าชุมชนได้รับผลประโยชน์มากกว่าเพราะว่าพอ
มีการท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนก็ทำให้มีการก่อสร้างถนนลาดยาง เทปูน นำความเจริญเข้ามาสู่ชุมชน
เป็นเหตุจากเดิมที่ระบบไฟฟ้าใช้เพียงไฟฟ้าพลังน้ำซึ่งมักมีปัญหาในช่วงหน้าแล้ง และระบบน้ำเป็น
เพียงรางน้ำรินตามภูมิปัญญา แต่เมื่อการท่องเที่ยวเข้ามาได้ทำให้ชุมชนได้รับการส่งเสริมจากรัฐเข้า
มาจัดการติดตั้งระบบไฟฟ้า และน้ำประปา โดยที่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้ทำการติดตั้งเสาไฟฟ้า
และเดินสายไฟนาระบบไฟฟ้าเข้าให้แกชุมชนเพื่อเพิ่มพลังงานให้แกชุมชนเนื่องมาจากความ
ต้องการที่มากขึ้น รongรับการ ใช้พลังงานไฟฟ้าของชุมชนในอนาคต ประกอบกับปริมาณ
นักท่องเที่ยวที่มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนในเรื่องของระบบน้ำก็ได้มีการเดินท่อน้ำประปาเข้ามายัง
ชุมชนแทนการใช้น้ำจากน้ำตกแม่กำปอง เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการใช้น้ำที่มากขึ้น และ
ป้องกันการไม่มีน้ำใช้ในชวงฤดูแล้ง เพราะถึงแม้จะเป็นป่าต้นน้ำแต่ก็อาจขาดแคลนน้ำได้ในชวงฤดู
ร้อนเพราะน้ำน้อยไม่พอต่อความต้องการ

สำหรับเรื่องของสภาพสิ่งแวดล้อม ทัศนียภาพ และทรัพยากรธรรมชาตินั้นถือว่าได้รับ
ผลกระทบในทางที่ดีด้วยคือ เมื่อเกิดการท่องเที่ยวเข้ามายังชุมชนจึงเกิดการควบคุมการใช้พื้นที่ป่า
ไม้ เพื่อให้ป่ายังได้รับความอุดมสมบูรณ์อยู่เหมือนเดิมทั้งยังมีแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวฯ ในเรื่องของการปลูกป่าทดแทน โดยทางพ่อหลวงพรหมมินทร์ได้มีการเจริญรอย
ตามแนวพระราชดำริในการจัดตั้งโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติขึ้นทุกปี ทั้งยังมีการออก
กฎหมายชุมชนในการก่อสร้างบ้านเรือนเพื่อให้ไม่ไปบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อรักษาป่าต้นน้ำผืนสุดท้าย
ของจังหวัดเชียงใหม่ไว้ และจากผลของการท่องเที่ยวจึงทำให้หน่วยงานราชการได้เข้ามาร่วมกัน
ช่วยดูแลป่าไม้มากขึ้น จึงทำให้ป่าไม้ได้รับการดูแลอย่างดี และชาวบ้านส่วนมากก็ให้ความร่วมมือ
ส่วนทางด้านผลเสียก็ถือว่าทางชุมชนได้รับผลกระทบเช่นกันไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของขยะ การ
แอบลักลอบตัดไม้จากคำสั่งของนายทุน โดยเรื่องผลเสียของขยะ พอมีการท่องเที่ยวเข้ามาปริมาณ
ขยะก็เพิ่มขึ้น แต่ทางชุมชนได้จัดตั้งเตาเผาขยะชุมชนซึ่งใช้เงินลงทุนจากทุนหมุนเวียนที่ได้รับส่วน
แบ่งมาจากการท่องเที่ยว สำหรับในเรื่องของการแอบลักลอบตัดไม้นั้น จากผลการศึกษาพบว่า เมื่อ
มีการท่องเที่ยวเข้ามานั้น ย่อมมีกลุ่มนายทุนเข้ามาด้วยเพื่อมาสร้างบ้านของตนเองจึงได้มีการใช้เงิน
จ้างชาวบ้านเพื่อเข้าไปตัดไม้ โดยใช้อำนาจของเงินเป็นข้อต่อรองในการจ้างชาวบ้านลักลอบตัดไม้
ตอนกลางคืน แล้วนำมาสร้างเป็นบ้านส่วนตัวของเจ้าของเอง จึงขึ้นอยู่กับตัวชุมชนด้วยว่าจะทำ

อย่างไรเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกการรักป่า เพราะถึงแม้จะมีการทำกิจกรรมปลูกป่าทดแทน แต่ถ้ามีการตัดไม้ต่อไปเรื่อย ๆ สุดท้ายป่าไม้ก็จะหมดไปจากชุมชน

5.5 ข้อเสนอแนะ

1. จากผลกระทบของการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อลักษณะการประกอบอาชีพจากเดิมที่มีผลิตภัณฑ์เพียง หมอนใบชาเพียงอย่างเดียว ควรมีการสนับสนุนให้มีการพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากใบเมี่ยงให้หลากหลายมากขึ้น เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้น
2. การรวมกลุ่มบางกลุ่มที่เริ่มเลือนหายไป เช่น กลุ่มตีเหล็ก และบางกลุ่มที่มีสมาชิกกลุ่มน้อยลง เช่น กลุ่มหมอนเมืองสมุนไพรร กลุ่มคนตรีพื้นเมือง ภายหลังจากมีการท่องเที่ยว ควรได้รับการจัดตั้งขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ได้รับการอนุรักษ์ทั้งยังสามารถเพิ่มเป็นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้ได้อีกด้วย
3. การให้การสนับสนุนการเรียนรู้ด้านภาษาแก่ประชาชนในท้องถิ่นก็เป็นสิ่งที่ควรได้รับการสนับสนุน เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้าจะเป็นชาวต่างชาติประกอบกับมีคฤศเทศ์ และคนนำท่องเที่ยวป่าก็มีปริมาณไม่เพียงพอ จึงควรสนับสนุนให้เยาวชน และประชาชนวัยกลางชั้นได้รับโอกาสทางการศึกษาด้านภาษาเพิ่มเติม
4. ด้านสิ่งแวดล้อมควรมีการปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าให้แก่ประชาชนมากกว่า เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนบ้านแม่กำปอง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและโฮมสเตย์สืบเนื่องไปในอนาคต
5. การอนุรักษ์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดั้งเดิมของชุมชนควรได้รับการสนับสนุนเพื่อมิให้เลือนหายไป เช่น พิธีบายศรีสู่ขวัญ แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธความเจริญต่าง ๆ ที่เข้ามาพร้อมกับการท่องเที่ยว เช่นงานเลี้ยงฉลองวันเกิด จึงขึ้นอยู่กับตัวชุมชนว่าจะมีการคัดเอาเฉพาะสิ่งที่ดีเข้ามาในชุมชนได้มากน้อยแค่ไหน